

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2024-02-23

Ärendenummer
NV-00616-24

Östersunds tingsrätt, mark- och
miljödomstolen
mmd.ostersund@dom.se

**Yttrande i mål M 4107-23, angående ansökan om ändring av villkor
avseende utsläpp av klorat till vatten vid Vallvik Bruk AB:s verksamhet i
Söderhamns kommun.**

Med anledning av mark- och miljödomstolens kungörelse, anför
Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av aktbilaga 1-5.

1. Inställning och kompletteringsbegäran

Naturvårdsverket anser att ansökan behöver kompletteras med nedanstående
begärd information för att möjliggöra en bedömning av om de legala
förutsättningarna för en villkorsändring enligt 24 kap 13 § miljöbalken är vid
handen samt av bolagets yrkade begränsningsvärde.

1.1. Kompletteringsbehov

1.1.1. Utsläpp via blekeriavlopp

1. En redogörelse avseende de mängder klorat som släpps ut till recipient
uppdelat på: (1) det som släpps ut efter MBBR-reaktorn (har genomgått
rening), (2) utsläpp till följd av bräddningar från blekeriet, (3) utsläpp till
följd av uppstart och nedkörning respektive underhåll av utrustning för
klordioxidtillverkning och (4) utsläpp av annan anledning. Data från de
senaste fem åren bör lämpligen inkluderas. Vidare uppgifter om hur stor
andel av yrkat begränsningsvärde om 0,25 ton/dygn som beräknas ha
genomgått kloratrening i MBBR reaktorn.
2. En redogörelse av tekniska möjligheter samt kostnad för att helt eller
delvis leda om bräddningar samt golvavlopp i blekeriet samt möjlighet
till uppsamling av klorinnehållande avloppsvatten i samband med
uppstart, nedkörning samt underhåll av
klordioxidtillverkningsanläggningen. Detta för att kunna avgöra om det
är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att leda dessa
avloppsströmmar till behandling i avloppsreningsanläggningens
kloratsteg.

- 1.1.2 Utsläpp i samband med omläggning av massaproduktion
3. Antalet omläggningar till ECF-produktion årligen samt det totala kloratutsläpp som uppstår årligen i samband med omläggningar innan reducerande miljö uppnås i MBBR-reaktorn.
  4. Beskrivning av hur i den löpande produktionen provtagning och registrering sker av
    - a) syretillförsel och syrehalt i avloppsvattenreningens kloratsteg,
    - b) klorathalt och avloppsvattenflöde in till avloppsvattenreningen och ut via huvudavloppet.
    - c) klorathalt och avloppsvattenflöde direkt ut till recipient.
  5. Syrehalt och reduktionsgrad klorat över tid, lämpligen ett år, i den kloratreducerande MBBR-reaktorn. I denna sammanställning ska det även framgå när omläggning gjorts mellan UKP-massa till ECF-massa och vice versa samt när i tid luftning i reaktorn reducerats respektive ökats i förhållande till omläggningarna.
  6. En beskrivning av hur bolaget bedömer när i tid luftning i MBBR-reaktorn ska stoppas respektive återupptas i samband med omläggning mellan olika massakvalitéer, samt vilket optimeringsarbete med avseende på kloratreduktion som genomförts.

2. Grunder

För att det ska vara möjligt att mildra ett villkor krävs att det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt, eller att ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs (24 kap 13 § miljöbalken). Bevisbördan för att förutsättningarna för en ändring föreligger vilar på verksamhetsutövaren och enligt praxis ska en ansökan om villkorsändring bedömas restriktivt (se bl.a. NJA 2010 s 77 och MÖD 2003:38).

Som Naturvårdsverket uppfattar bolaget anges som grund för talan dels att ändringen påkallas av att felaktiga antaganden legat till grund för nuvarande villkorsnivå, dels att villkoret är strängare än nödvändigt eftersom det enligt bolagets uppfattning inte finns några ytterligare rimliga åtgärder att vidta för att nå angiven villkorsnivå.

Naturvårdsverket konstaterar inledningsvis att felaktiga beräkningar och antaganden i utredningar som ligger till grund för en tillståndsprövning i praxis ansetts falla tillbaka på verksamhetsutövaren i enlighet med 2 kap. 1 § miljöbalken (MÖD 2014:42). Enligt Naturvårdsverkets uppfattning är det därmed tveksamt om upptäckten av felaktiga antaganden i efterhand kan utgöra en sådan tillkomst av en oförutsedd omständighet som bestämmelsen avser (Bengtsson, Bjällås mfl, Miljöbalken, En kommentar¹).

Vad gäller bolagets andra grund, att villkoret är strängare än nödvändigt till följd av att bolaget anser sig ha uttömt alla rimliga åtgärder anför Naturvårdsverket följande.

---

¹ [Miljöbalken 13 § | Norstedts Juridik \(nj.se\)](#)

Som framgår av nedan redovisad information är utsläppet av klorat från Vallviks bruk bland de största av alla sulfatmassabruk i Sverige. Det innebär att det kan vara rimligt med tämligen omfattande och kostsamma åtgärder för utsläppsreduktion. Enligt Naturvårdsverkets bedömning står det av bolagets ansökan inte klart att bolaget uttömt alla rimliga åtgärder för att klara nuvarande villkorsnivå. Här beaktar Naturvårdsverket särskilt att det finns andra bruk med MBBR-rening och massatillverkning i kampanjer som med goda resultat lyckats reducera klorat med en noggrann styrning av reningsanläggningen. Bevisbördan för att samtliga rimliga åtgärder är uttömda och villkoret således strängare än nödvändigt åvilar bolaget.

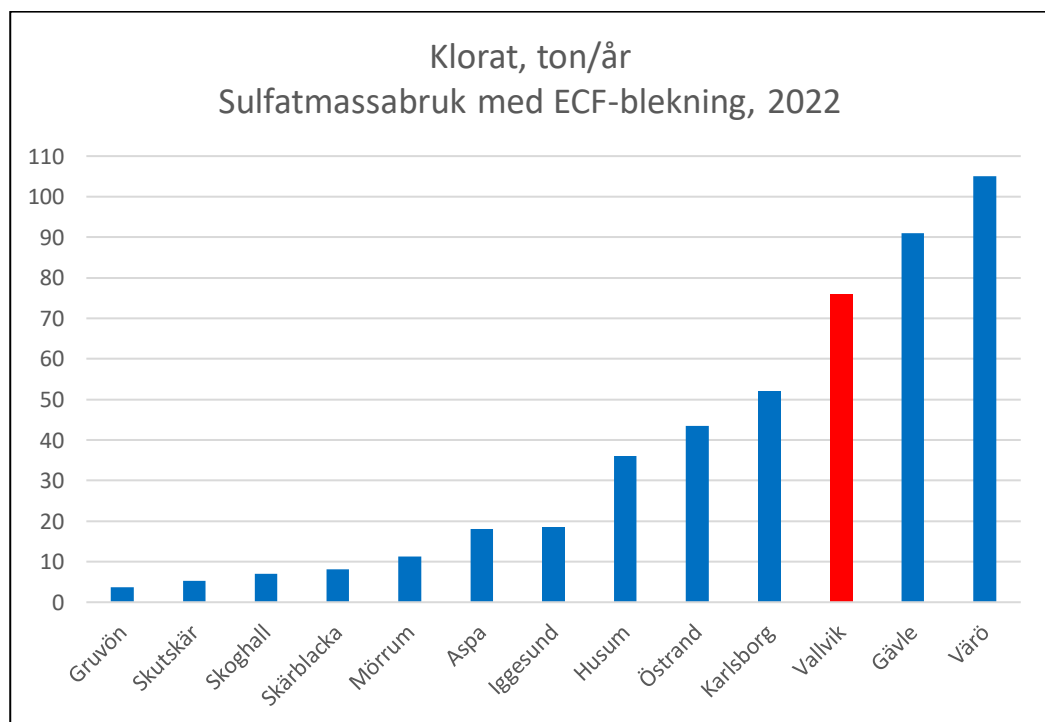
För det fall, förutsättningar för en ändring skulle visa sig vara uppfyllda enligt 24 kap 13 § miljöbalken anför Naturvårdsverket följande vad gäller yrkad nivå om 0,25 ton/dygn.

Den yrkade ändringen av villkoret, från nuvarande nivå om 0,15 ton/dygn till 0,25 ton/dygn innebär en väsentlig höjning av villkorsnivån. Som angetts är det specifika utsläppet av klorat från verksamheten redan idag det klart största i Sverige från sulfatmassabruken, en högre höjning än absolut nödvändigt bör därför undvikas. Som anförts anser Naturvårdsverket att underlaget är bristfälligt vad gäller möjliga åtgärder för att sänka utsläppet. Detta gäller även i förhållande till yrkad villkorsnivå. Bolaget behöver därför styrka att, i det fall förutsättningarna för en ändring enligt 24 kap 13 § miljöbalken är uppfyllda, att en lägre villkorsnivå än 0,25 ton/dygn inte är möjligt och rimlig.

3. Utveckling av talan

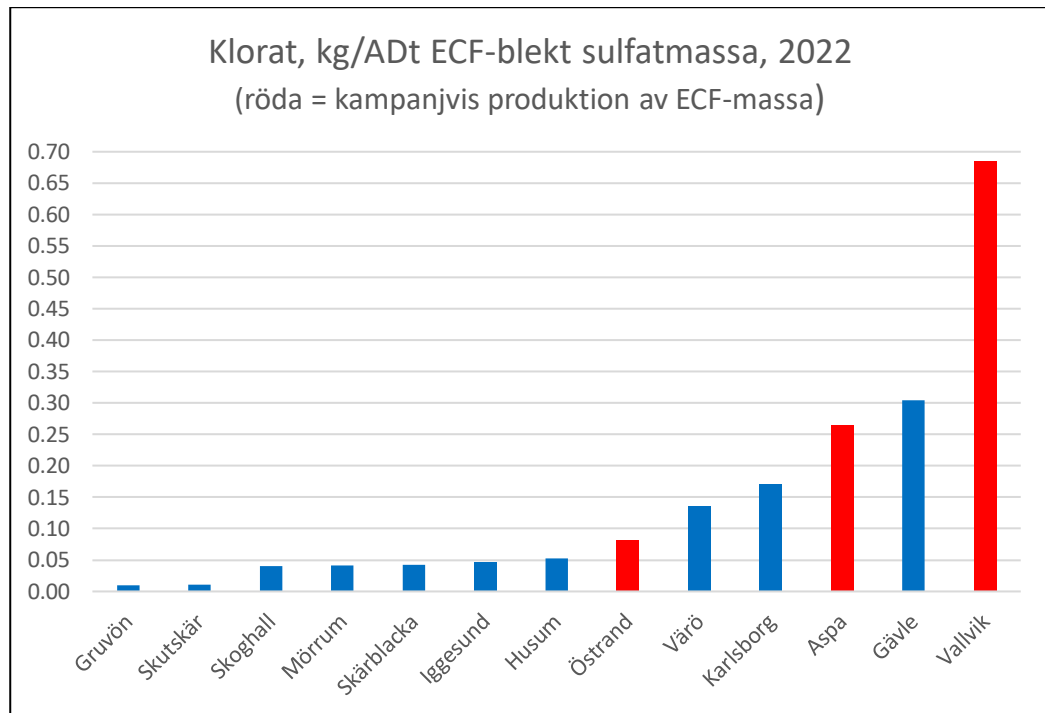
Bakgrund

Utsläppet av klorat från Vallvik är mätt i absoluta tal, ton per år, det tredje största bland alla sulfatmassabruk under 2022, se figur 1.

Figur 1. Utsläpp av klorat från sulfatmassabruk

Det specifika utsläppet från Vallvik, d.v.s. utsläpp i relation till producerad mängd ECF-massa, kg klorat/ADt, är det klart största av alla bruken, se figur 2.

Figur 2. Utsläpp av klorat i relation till produktion av ECF-massa

I figur 2 har markerats de två bruk (Östrand och Aspa) som liksom Vallvik har kampanjvis produktion av blekt ECF-massa respektive oblekt massa. Som framgår är det specifika utsläppet från Vallvik betydligt högre än från de två övriga. Särskilt kan noteras de låga utsläpp som har åstadkommit vid SCA Östrand genom uppföljning av tillförseln av klorat till reningsanläggningen och intrimning av driften av denna.

Naturvårdsverkets slutsats är att det är tekniskt möjligt att åstadkomma betydligt lägre utsläpp av klorat än de som föreligger vid Vallvik, även vid kampanjvis produktion av ECF-massa respektive oblekt massa.

3.1. Motivering till komplettering avseende utsläpp via blekeriavlopp

Naturvårdsverket uppfattar att en av anledningarna till att bolaget inte klarar nuvarande villkorsnivå är bräddningar i blekeriet vilka leds orenade till recipienten. Bolaget har i ansökan redogjort för ett flertal anledningar till att dessa bräddningar i blekeriet uppstår. Som Naturvårdsverket uppfattar underlaget har dessa bräddningar ökat i omfattning under senare tid. För att kunna bedöma om dessa varit möjliga att förutse och om bolaget uttömt möjliga åtgärder behöver bolaget redogöra för storleken av historiska bräddningar, ge en bedömning av vilken andel av det totala utsläppet som kommer härröra från bräddningarna framgent, samt redogöra för de tekniska förutsättningar som råder för att kunna omhänderta de orenade bräddningarna samt det klorinnehållande tvättvattnet från klordioxidtillverkningen.

3.2. Motivering till komplettering avseende omläggning av massaproduktion

Att uppnå reducerande förhållanden i MBBR-reaktorn är en förutsättning för att rening av klorat ska kunna ske. Bolaget har inte beskrivit hur de arbetat i anläggningen för att optimera kloratreduktionen i samband med växlingar

mellan ECF- och UKP-massa, vilket i studier framkommit vara en viktig optimering för att reducera kloratutsläpp.² Det framgår heller inte av ansökan hur stor del av det totala utsläppet som kommer från dessa ”omläggningsutsläpp”. Underlaget saknar också uppgifter om vilka syreförhållanden som råder i MBBR-reaktorn före och efter omläggningen från respektive till ECF-massa och hur luftningen styrs för att optimera kloratreduktionen. Vidare framgår inte om den kontinuerliga registrering av syrehalten och tät provtagning av klorathalten som Naturvårdsverket bedömer behöver göras för att kunna följa förloppet genomförs. Efterfrågad information behövs för att kunna bedöma om bolaget vidtagit de åtgärder som rimligen kan förväntas för att uppnå förväntad reduktionsgrad i MBBR-reaktorn.

Beslut om detta yttrande har fattats av t.f. enhetschef Lisa Johansson efter föredragning av teknisk handläggare Maria Lundgren.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjurist Karin Bäckström Jensen och teknisk handläggare Olof Åkesson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Lisa Johansson

Maria Lundgren

Kopia till:
jan.eriksson@alrutz.se
gavleborg@lansstyrelsen.se
havochvatten@havovatten.se

---

²Prövotidsredovisning enligt tillståndsdom enligt miljöbalken i mål M 2600-14 Östersunds tingsrätt, M 1988-20 Aktbil 32